

Familjeförmåner enligt förordning 883/2004 ska bara anses sammanträffa om de är av samma slag

Försäkringskassans ställningstagande

Sverige har två slag av familjeförmåner:

- Klassiska familjeförmåner som barnbidrag och del av bostadsbidrag och studiehjälp.
- Föräldrapenning.

När Sverige har prioritet ska Försäkringskassan i kontakt med det andra medlemslandet uppge aktuellt belopp för respektive slag av familjeförmåner som familjen har rätt till från Sverige.

När Sverige ska betala tilläggsbelopp ska Försäkringskassan, utifrån uppgifterna från det andra medlemslandet, räkna av de svenska förmånerna mot respektive slag av familjeförmån som det andra landet betalar ut.

Ett rättsligt ställningstagande behövs

EU-domstolens dom som meddelades den 8 maj 2014 i mål C-347/12 (nedan kallad Wiering-domen) klargör att familjeförmåner bara ska anses sammanträffa när de är av samma slag.

Detta rättsliga ställningstagande behövs för att klargöra att Sverige har två olika slag av familjeförmåner.

Bakgrund

I Wiering-domen var bakgrunden följande.

Paret Wiering bodde tillsammans i Tyskland med sina barn. Maken var anställd i Tyskland och maken i Luxemburg. I Luxemburg avslogs ansökan om kompletterande tilläggsbelopp från maken. Motivet var att de tyska familjeförmånerna som makarna fick (Elterngeld och Kindergeld), översteg beloppet som maken skulle haft rätt till om Luxemburg hade haft prioritet. Makarna ifrågasatte beräkningen eftersom den innebar att Kindergeld och Elterngeld lades samman trots förmånernas olika karaktär. Domstolen i Luxemburg hänsköt målet till EU-domstolen och frågade om beräkningen av tilläggsbelopp ska göras på så sätt att olika typer av familjeförmåner ska räknas ihop eller om man ska skilja på dem beroende på vilken slag de tillhör.

EU-domstolen kom fram till att familjeförmåner bara kan anses sammanträffa när de är av samma slag. För att bestämmelserna om familjeförmåner inte ska hindra den fria rörligheten ska därför bara förmåner av samma slag räknas av mot varandra. EU-domstolen introducerade ett fyranivåstest för att avgöra om en förmån är av samma slag (det så kallade Wiering-testet). Oavsett vilka villkor en förmån har enligt nationell lagstiftning, ska förmånen anses vara av samma slag om:

1. de har samma ändamål
2. de har samma syfte
3. de grunder de beräknas utifrån är desamma
4. de villkor som förmånerna beviljades på är desamma.

EU-domstolen menade att de två senare kriterierna ska bedömas mindre strängt, med tanke på att det finns stora skillnader mellan de olika nationella sociala trygghetssystemen. Om det krävdes att förmånerna är identiska skulle bestämmelsen i praktiken aldrig kunna tillämpas.

Domen innebär sammanfattningsvis att de två förmånerna Elterngeld och Kidergeld som maken fick enligt tysk lagstiftning var så pass olika att förmånerna skulle räknas som olika slag: det ena, med så kallade klassiska familjeförmåner med bidrag, och det andra med föräldraförmåner som föräldrar får för att ta hand om barn. Det innebär att förmånen från Luxemburg bara skulle räknas av mot de klassiska familjeförmånerna, och därför skulle Luxemburg betala ett tilläggsbelopp.

Överväganden

EU-domstolens Wieringdom innebär att bara förmåner som är av samma slag ska räknas av mot varandra. Samordningen av familjeförmåner mellan medlemsländer har till syfte att familjer inte ska dubbelkompenseras, men samtidigt skiljer sig familjeförmånerna åt länderna emellan.

Eftersom den svenska föräldrapenningen är en familjeförmån har Sverige två slag av familjeförmåner: klassiska familjeförmåner (barnbidrag samt del av bostadsbidraget och studiehjälp) och en med familjepennyförmåner (föräldrapenning).

Vissa länder utgår från Wiering-domen och har två slag av familjeförmåner, medan andra länder har fler än två slag. Hur många slag av familjeförmåner det andra landet har kan Försäkringskassan inte påverka, utan det viktiga är att Försäkringskassan räknar av de svenska förmånerna mot rätt slag som det andra landet betalar ut.

När Sverige har prioritet och ska betala ut fullt belopp, ska Försäkringskassan i kontakt med det andra landet uppge aktuellt belopp för de två slagen av familjeförmåner som familjen har rätt till från Sverige.

När Sverige ska betala ett tilläggsbelopp ska Försäkringskassan utifrån uppgifterna från det andra landet räkna av de svenska slagen av förmåner mot respektive slag av förmåner från det andra landet. Som utgångspunkt ska Försäkringskassan alltid följa det andra landets svar, men här gäller som vanligt att Försäkringskassan har ett utredningsansvar. Skulle det finnas omständigheter i ärendet som tyder på att svaret från det andra landet är felaktigt eller gör att vi misstänker att vi inte kan besluta på ett korrekt sätt, kan vi alltså behöva hämta kompletterande information från det andra landet.

Aktuella bestämmelser, rättspraxis m.m.

Artikel 10 och 68 i förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen

EU-domstolens dom i mål C-347/12

Försäkringskassan

Marie Axelsson
Beslutsfattare

Julia Fallenius
Föredragande